

KOČEVSKI SLOVENEK

Izhaja vsakega 5, 15. in 25. dne v mesecu; če je na tak dan praznik, dan prej. — Pos. štev. 150 din.; letna naročnina 30 din., v zamejstvu 60 din. — Poštoček, rač. št. 17.785
Ogledi po ceniku. — Izdaja konz. lista, čigar predst. je Karel Škulj, župnik v Dol. vasi pri Ribnici. — Urednik Fran Radešček, Kočevje. — Tiska tiskarna J. Pavliček, Kočevje.

† Dr. Ivan Gnidovec

V petek zjutraj je v Ljubljani odšel h Gospodu po večno plačilo svetniški škof za svoje neumorno delo v obširni skopljanski škofiji na izredno težkem ozemlju za katoliško cerkev, tam na jugu naše države, v južni Srbiji, star 71 let. Rodil se je v župniji Ajdovec pri Žumberku. Še nedavno smo poročali v dopisu iz Skoplja s kakim naporom je tam še opravil pontifikalno polnočnico in nato še trudoma pridigal. Kmalu nato pa je prišel v Ljubljano iskat zdravja in okrepitve, pa ga je Gospod poklical. — Pogreb bo v ponedeljek dopoldne ob 10 v Ljubljani. Blagemu pokojniku večni počitek v Gospodovem naročju!

V narodno skupnost!

Med izobraženstvom na Kočevskem imamo tudi take dobre Slovence, ki kljub svoji drugotni usmerjenosti spoštujejo nele narodnost, ampak tudi vero in vernost svojega naroda. Le-ti navadno nihajo med narodnostjo in nacionalizmom. Ni čudo, narodni nasprotnik jim trka na srce, vsa doslejšnja povojnonaprednjaška vzgoja pri njih pa je prav to plat ne le dosledno zamenjala, ampak celo malila slovensko narodno misel in jih navračala v čisto snovni nacionalizem. Takim usmerjevalcem našega izobraženstva ni šlo za drugo, kakor za to, da odtrgajo tudi slovensko ljudstvo od katoliškega občestva in ga priprežejo kam proč od Rima.

Nekateri, ki so v taki miselnosti bili vzgojeni, so spoznali, da niso na pravem potu, in — naveličani — so zdaj že kar brezbrizni za vsa narodna dogajanja. Končno, če prav pomislimo, jim tudi ni zameriti, v svojem krogu so doživeli tolikera razočaranja, da se jim nekako upira, služiti svojemu narodu v pravem narodnem, tako po naprednjaštvu osovraženem okviru, četudi bi jim ne bilo treba bitno popuščati od svojega jaza.

Ne pomislijo pa, koliko škodujejo z brezbriznostjo splošnim narodnim koristim. Saj vendar iz posledkov narodnostnega pojma ni tako težko dojeti, da je slovenstvo šele v svoji samobitnosti pravi odraz jugoslovanske misli. Zakaj vprav ta misel je šele tisti skupek vseh posebnosti jugoslovanskih narodov, ki ustvarja skupnost Jugoslavije. Nihče ne more dati jugoslovanstvu slovenskosti, če je ne bomo mi gojili prav v vseh njenih odtenkih in prav na vseh področjih narodnega življenja. Res, v Belgradu znajo marsikaj, toda slovenskega duha, ki je za jugoslovanstvo, kakor sol k jedi, jim moremo dati le mi Slovenci. In kje naj tega duha vzamemo, če ne bomo sami do vseh srčnih in možganskih vlakenc, od podplatov do temena, res popolnoma in z vso dušo slovenski? V najvišjem interesu državne jugoslovanske skupnosti smo dolžni gojiti svojo slovensko narodnost.

Le poskusimo odmisli si slovenstvo, — in še hrvatstvo, — kaj nam ostane. Ali je ostanek sam zase res pravi izraz jugoslovanske misli? Ne! Torej, nikar se upirati slovenstvu, saj smo Jugoslavlani v višjem etniškem smislu samo tedaj, če smo res popolni Slovenci!

Biti popoln Slovenec pa pomeni, da mora vsak brezpogojno jemati narodno občestvo v celoti, torej z vsemi narodnimi

bitnostmi. In taka bitnost je tudi katolištvo, ki se od slovenstva ne da ločiti niti z „najnaprednejšimi“ retortami, nikar še s plehikimi nacionalističnimi gesli. Kakor se motijo tisti, ki mislijo, da bi v reformacijski dobi luteranstvo ohranilo slovenstvo, prav tako so v hudi zablodi tudi tisti, ki menijo, da se more slovenstvo vzdržati, braniti in napredovati — brez katolištva.

Zato so za temelj in izhodišče odločilna v vsakem narodnem, zlasti pa v narodno-obrambnem delu le katoliška narodna načela: nikogar sovražiti, svoje ljubiti! Ta načela pa so še prav posebno pomembna na žgočih kočevskih tleh. Če kam, tu sém prav gotovo ne spadajo kulturnobojne in nacionalistične organizacije in jih v najvišjem narodnem interesu z vso odločnostjo odklanjamo! Dogodek v Mozlju in napadina ondoto Prosvetno društvo in sirovi izpadi protinajdelavnejšim članom tega društva pokazujejo, da kulturnobojnimi in nacionalističnimi organizacijami ni možno niti vzporedno narodno-obrambno delo, a nikar še kaka skupnost!

Slovenska javnost, ki se ne manifestira več v strankah, je razdeljena v dva tabora: v slovensko-katoliškega in v protislovensko-svobodomiselnega.

Jos. Vidmar, Kulturni problem slovenstva, 1932.

Edino na katoliških načelih temelječe narodno delo omogoča vsestransko pravičnost in jamči za mirno sožitje naroda ob narodu. Če bi ta načela prevladovala tudi pri Nemcih, kako dobro bi se razumeli. Poudarjamo — z Nemci! Za odpadnike in dvoživke ni prostora v slovenskem občestvu, pa ga ne bi smelo biti niti v nemškem občestvu!

Nacionalizem pa, kakor ga poznamo kot snovnost v obliki brezbriznosti ali celo sovražnosti do vere in cerkve, in celo do narodnosti, je že samosebi groba kršitev najbitnejših ljudskih pravic kateregakoli naroda. Tudi kot krivična skrajnost je nezdržljiva s katoliškimi načeli, zlasti ker zavaja posameznike in skupine na tista stična stranpota, pravim ljudskim koristim nasprotna in škodljiva, pa za hrbtom in na račun ljudstva menda marsikomu tudi dobičkonosna.

Teško je res točno določiti, kakšni so pravi nagibi, da so na Kočevskem nekateri nemški katoliški duhovniki tako zagreti za poganski nacionalizem. Saj je nedavno bil na Kočevskem duhovnik, ki jim je povedal, zakaj je pribežal v Jugoslavijo. In vendar vprav v imenu takšnega nacionalizma slovenskemu življu ne privoščijo niti v cerkvi pravic, ki mu gredo na domačih tleh, v lastni državi. Saj vendar tem nemškim duhovnikom ne more biti neznan, da so Nemci na Kočevskem bili vedno posebni Benjaminci dunajskih vlad in tudi pri nas se skrbi za zanje, kakor se ne bi moglo bolje skrbeti za razvajene miljenčke.

Spričo vsega tega je dolžnost vsakega Slovenca, da v trenutku, ko stopi na ta sveta ogrožena slovenska tla, pozabi na vse, kar bi ga delilo od slovenskega ljudstva na Kočevskem. Tu smemo, moremo in moramo biti — enotni, trdno povezani drug z drugim. Da se pa bomo prav razumeli, naj dodamo, in znova pou-

darimo: kulturnobojnih in nacionalističnih organizacij ne potrebujemo, najmanj pa tam, kjer se borimo za temeljne pravice svoje narodnosti, za vsako ped slovenske zemlje, za vsak košček kruha slovenskemu delavcu in slovenskemu obrtniku in trgovcu.

Dobrih deset let globoko vznemirjen spremljam debate, razprave, članke, opombe in tudi nelepo prikrita namigavanja, ki se v našem tisku nanašajo na vprašanje slovenstva, in moram krotiti v sebi zla čustva, ki me navdajajo pri pogledu na narodno mlačnost, da ne rečem sovražnost do slovenstva, ki jo goji in previdno skriva naša tako imenovana napredna javnost. Ta poniglava usmerjenost našega napredništva mi je dovolj mučna sama na sebi; tembolj me vznemirja, ker spadam zaradi svojega svobodoumnja vendarle nekako tudi sam v vrste tega izobraženstva, ki se je kompromitiralo kot sovražno narodnosti, iz katere je izšlo.

Jos. Vidmar, Kulturni problem slovenstva, 1932.

Kakor drugje, tudi na Kočevskem nikdo nikogar ne sili, da nosi modri trak spokornosti, če mu vest dopušča, da nosi kak drug znak, ki je v skladu s slovensko skupnostjo. Noben znak pa naj ne pomeni kulturnobojnega izzivanja.

Vsi dobri Slovenci moramo težiti k edinemu cilju na kočevskih tleh, da pravice ohranimo in odvzete povrnemo svojemu narodu. Zato je treba, da prisluhnemo utripom skupnosti z našim trpečim ljudstvom, čigar verske in narodne svetinje morajo imeti polno spoštovanje in veljavo zasebno in javno, v cerkvi in v družini, v mestu in na vasi.

Vprav zaradi tega, predvsem pa zaradi javnega poštenja in časti izrinimo iz svojih vrst in iz slovenskih organizacij vso tisto sladkobnozoprno zvrst ljudi, ki imajo v isti sapi kar po več napevov v ustih, v hrbtenici pa nobene kosti, in ki vedno in povsod iščejo svojo korist.

Odločnih narodnih mož nam je treba, ne pa mevž; kremenitih značajev, ne pa koristoljubnih partizanov.

Zato v vodstvo vseh slovenskih organizacij na Kočevskem le značajne, trdne ljudi, ki so prežeti z narodno zavestjo, odločni in neizprosni, kadar braniti je pravice naroda svojega! Taki ljudje, četudi so različni po mislih, bodo vedno našli zvezo med seboj za zmago narodne stvari. Trdna narodna zavest pa bo pravična tudi drugodcem.

Odpadnikom in dvoživkam pa neizprosno narodno prekletstvo!

Delo in sadovi

Pred tukajšnjim okrajnim sodiščem je bila 12. m. m. kazenska razprava proti divjaškemu napadalcu Medicu Viktorju, ki je 10. decembra 1938. l. napadel šolskega upravitelja tukajšnje ljudske šole in ga z ročajem metle udaril po glavi, nato na šolskem hodniku spotaknil, vlekel za noge ter ga na ta način telesno poškodoval. Na razpravi je obtoženec dejanje delno priznal, zagovarjal pa se je, da je bil razburjen. Obsojen je bil po § 181-1 na 240 din denarne kazni, v primeru neizterljivosti na štiri dni zapora, pogojno na eno leto, dočim se stroški kazenskega postopanja izreko za neizterljive.

Prav tako sta bili na razpravi obsojeni tudi

mati in sestra napadalec zaradi žaljenja časti g. upravitelja in njegove soproge. Obsojena je bila prva po § 297-1 na 120 din denarne kazni, v primeru neizterljivosti na dva dni zapora, pogojno na eno leto; druga, Medic Antonija, na 120 din denarne kazni, v primeru neizterljivosti na dva dni zapora, pogojno na eno leto.

Zanimiva je bila izpoved kočevskega župana Lovšina, ki je kot predsednik krajevnega šolskega odbora sodišču povedal, da je Medic Ant., potem, ko je bil z odlokom banske uprave razrešen dolžnosti šolskega sluga in odpuščen iz službe, z odlokom uprave občine Kočevje mesto postavljen za hišnika šole občine Kočevje mesto, čeprav je povsem nepotreben, ker ima šola že novega slugo, poleg tega pa tudi nikjer v dravski banovini ni mogoče zaslediti na eni in isti šoli slugo, posebej pa še hišnika, ki v Kočevju nima po izjavi župana drugih dohodkov kot naravno stanovanje, kar je pa seveda v bistvenem nasprotju z odlokom kr. banske uprave. Kaj takega je mogoče samo v Kočevju. Samo v Kočevju je mogoče, da so se na ljubo šolskemu slugi vlagale na okrajno glavarstvo razne pritožbe in ovadbe, naperjene proti šolskemu upravitelju. Zato bi bilo prav na mestu, da bi se kr. banska uprava v Ljubljani sama pozanimala za vse pritožbe in zapisnike, na katere se je moral šolski upravitelj zagovarjati. Tudi ne upošteva kočevske pristojne oblasti odredb kr. banske uprave, kar se tiče razrešitve šolskega sluga. Tako je proti odredbi šolski sluga še danes v stanovanju, kljub temu, da služijo na šoli vsi prostori samo šolskim in učnim namenom. Pri vsem tem se je pa žena šolskega sluga še izrazila, da bo šolskemu upravitelju toliko časa nagajala, da se bo moral izseliti iz šolskega poslopja in prositi za premestitev na drugo šolo. Nujno je torej potrebno, da banska uprava naredi red in podrejena oblastva pouči, kako se morajo izvajati že izdani odloki.

Tako poroča „Slovenski dom“, ki dopolnjuje, kar smo že mi o tem pisali.

Pred seboj imamo tudi polemične popravke g. župana, ki potrjujejo naše mnenje, kako zastrupljeno je ozračje v Kočevju po nacionalizmi obel narodnostnih barv.

Ne da bi kakorkoli zmanjševali težu dejanja, ki ga je izvršil mladič, vzgojen v takem ozračju, ob popolni pasivnosti lastne njegove matere, kar je vsega obžalovanja in obsodbe vredno, kakor je to tudi sodišče storilo, si štejemo v dolžnost, da kot javno glasilo ožigosamo predvsem tiste, ki ustvarjajo, trpe in celo branijo tako ozračje da iz njih nastajajo kazniva dejanja, kakor je pravkar omenjen primer, če že ne zagovarjajo dejanje samo. Dejstvo je, da so še po obsodbi pod isto streho z napadenim zaradi napada ka-

zuovane osebe in da je bila pritožba šolskega upravitelja zavržena.

Če je bil sluga odpuščen in je o tem bil izdan odlok višjega oblastva, g. Lovšin po nobeni svoji funkciji ni imel nobene pravice, da stika po upravičenosti ali neupravičenosti odloka banske uprave. Kot izobraženeec bi moral razumeti, da odpuščen in njegov neposredno bivši predpostavljeni ne moreta živeti več pod isto streho, najmanj pa po divjaškem napadu. Nikakor si ne moremo misliti, da bi g. župan tega ne bil doumel. Zato se nam vsiljuje samsobesebi misel, da je g. Lovšinu šlo morda bolj za to, da s pomočjo Mediceve družine, katere dražbarske nagibe je menda poznal (saj njeni člani vedrjo v isti organizaciji, ki ji je g. Lovšin predsednik), spravi g. šolskega upravitelja v tako brezizhodno stanje, da le-ta sam zaprosi za premestitev. To dokazujejo številne tožbe in pritožbe ter grožnje proti šolskemu upravitelju. Ne trdimo, da je g. Lovšin morda hujskal Mediceve proti šolskemu upravitelju. Tega menda ni bilo treba, zlasti ker mu ni moralo biti neznan, kako sovražni so Medicevi proti šolskemu upravitelju in njegovi družini.

In menda so vprav to bili nagibi, da je gospod župan odpuščenega slugo zadržal v šolskem poslopju ter ga v soglasju z občinsko upravo postavil za hišnika, dasi bi mu bil mogel v svoji „veliki milosrčnosti“ dobiti stanovanje drugje, da bi šolskega upravitelja rešil mučnega sobivanja.

In sedaj vprašamo: kdo je moralni krivec pred vso slovensko javnostjo, pred vsem nepristranskim svetom, pred Bogom in vestjo? Kdo je napeljal okoliščine tako, da se je v nacionalističnem ozračju te in one barve vzgojeni mladič spozabil nad slovenskim neoporečnim državnim vzgojiteljem in očetom številne družine?

Kako naj imenujemo tako početje? Da je to zločinsko partizanstvo, ne moremo trditi.

In pride najhuje, da g. župan v občinski seji da pritožbo šolskega upravitelja na glasovanje, ki je bila na njegov predlog z vsemi glasovi, proti glasu zastopnika JRZ, zavržena!

Les extrêmes se touchent — skrajnosti se stikajo. Tadi v tem primeru imamo dokaz tej resnici. Oba nacionalizma sta složno udarila po slovenskem državnem uradniku.

Sicer se temu ni čuditi v razmerah, ki kričijo, da nadzorstvena oblast mora napraviti konec temu stanju na mestni občini. Kar sto tisoč dinarjev je občina zapravila samo na pravnih stroških in pravdam še ni konca.

Slovenski uradnik pa ne dobi zadostčenja, da bi se obsojeni napadalec odstranil izpod strehe, pod katero uraduje in mora živeti napadeni šolski upravitelj. Kdo naj torej brani

življenje in ugled slovenskega uradnika, če tega ne stori, in celo zopervuje banski upravi, župan in občinska uprava!

G. župan, drugega ne moremo, kakor da čestitamo društvu, ki ste Vi mu predsednik. Zakaj bolj učinkovito menda ni možno, da se razbije enotnost slovenstva v korist enotnega nemštva! Zdaj šele razumemo, zakaj so Nemci v občinski upravi trpeli, da se je po 20.000 din letno plačevalo nacionalističnemu društvu, ki mu je g. župan predsednik.

Že sam ta primer proti šolskemu upravitelju v prilog surovemu napadalcu neglede na zopervanje odloka nadzorstvene oblasti zadostuje, da se župan odstavi.

Ta žalostni primer tudi pokazuje, kako ozko je sodelovanje obojebarnih nacionalistov proti slovenskemu narodnemu življu!

Pogled po svetu

Najvažnejši dogodek v Jugoslaviji v zadnjih dneh je vsekakor obisk italijanskega zunanjega ministra grofa Ciana. Imamo dovolj povoda, da se tega obiska odkrito veselimo. V tem vidimo, da na Jadranskem morju ni tekmecev. Tudi Zadar in nekateri zdaj italijanski otoki ob naši obali bodo dobili tako upravo, ki bo nepobitno jamčila, da nam Italija popolnoma zaupa. In prav bo, če se bomo pokazali vredni tega zaupanja, da s tem odbijemo drugotne ostrine, četudi za ceno kakih morebitnih zadovoljitev Madžarske. Tako bo stališče Italije v osi Berlin-Rim zaradi Sredozemlja okrepljeno, zlasti če bo tudi Romunija imela v balkansko-italijanski skupnosti dovolj zmislja za nekatere neizogibne žrtve. Zakaj samo po tej poti bomo prišli do miru in nemotenega razvoja naše Slovenije, ki je prag Evrope. Jugoslavija ostane glede italijanskih drugotnih zahtev popolnoma nevtralna. Napoveduje pa se tudi možnost večje gospodarske in finančne izmenjave med obema državama, sosedujočima na Jadranskem morju, ki bodi poslej med njima tako trdna vez, da že v naprej izključi vsako možnost kake morebitne oslabitve zaledja. Italija se zanima za naš les in rudarstvo, ponuja zgraditev železnic in cest, zidavo avtomobilske tovarne, elektrifikacijo železnic, ustanovitev velike banke itd. — V Nemčiji se pripravljajo velike spremembe. Göring postane kancler, Hitler pa voditelj in vrhovni poveljnik vse oborožene sile. Državno gospodarsko ministrstvo in državna banka sta

trgovine so bile primerne skromni prestolnici. Na Terazijah je bil ves prostran trg razrit in razkopen, ker so ga vprav takrat tlakovali z lesenimi, v katranu namočenimi kockami. Šla sva ob hišah. Kjer so bile mlakuže posebno neprehodne, so, menda trgovci sami, položili deske na zložene opeke, da so ljudje mogli v trgovino. Zakaj po malo je iz nabreklih oblakov še vedno mezilo.

Kakot velikan med pritlikavci, je bodla v zrak lepa in ponosna palača „Rosija“, kjer je še vedno hotel in kavarna „Moskva“.

Kaj preproste pa obsežne tramvajske škatle so truščale po glavnih žilah mesta, ki je takrat štelo kakih 90.000 prebivalcev in se razlezlo s svojimi malimi hišami od Save in Donave po valovitem svetu daleč naokoli.

Pri „konaku“, kraljevem dvoru, sem se ustavil. Lepa meščanska stavba za tiste čase. Vojaka kraljeve garde sta stala pred vhodom. To sta res bila vojaka v polnem pomenu besede. Vse na njiju je bilo čisto in prikupno, moder suknič, na poprsju ves z našitki prepleten, in rdeče jahalne hlače. Čedalje bolj se je popravljala v meni prvotna sodba o Srbiji in Belgradu. Toda prvi pogled mi ostane neizbrisno vse življenje v živem spominu.

Z Mitrovčanom sva namerila svojo prvo pot v tiskovni odsek zunanjega ministrstva. Šla sva čez Cvetni trg, kjer so kmetice prodajale živila. O kakem redu in snagi seveda niti govora ni bilo.

(Se bo nadaljevalo.)

Z belim orlom

Fran Radešček

(Nadaljevanje.)

Vajen v Avstriji na čedno oblečene vojake in druge uniformirane državne uslužbenice, me je nenadna sprememba majhne kraljevine Srbije v skromnih razmerah neprijetno zadel. Orožniki v ponošenih oblekah, z lagodno brezbriznostjo na obrazih, z dolgimi starinskimi bodaki ob stegnih — vse to je moje navdušenje za Srbijo precj ohladilo.

In potem — tisto blato! Kdor je poznal Belgrad izpred vojne, mi bo pritrtil, da n. pr. v savskem pristanišču ni bilo ob deževnih dneh nobene možnosti, izogniti se umazani brozgi. V suhem vremenu so pa ležale debele plasti prahu, dokler ga niso veter in vozovi dvignili in z neprodinno meglo nesnagne obsuli ljudi in predmete naokoli. Dosti boljše tudi drugje ni bilo, tako n. pr. pred železniško postajo. Belgrad pred vojno bi se bil dal težko primerjati z urejeno slovensko vasjo.

Pa pogledjte danes Belgrad! Ulice tlakovane, mogočne palače, umetniško urejeni parki, dostojno oblečeni uniformiranci... In vendar... Meni pripada Belgrad v današnji svoji svečani obleki — v primerjavi s predvojnimi Belgradom — kakor... vojni dobičkar, ki se s frakom še ni sprizajnil.

V tistih oktobrskih dneh pred vojno s Turčijo je bilo na ulicah vse živo. Zastave so plapolale z vseh hiš. Vsaka trgovina, branjarja in krčma je bila v zastavah in zastavicah.

Moj dobri „angel varuh“ me je spremijal navzgor mimo Kalimegdana. Strmina izpod parka je bila pravcata gmajna, iz katere je tam v ozadju štrlelo staro, razjedeno in omahovljeno zidovje iz opeke. In to naj je bila turška — trdnjava!

Cesta, ki vodi s savskega pristanišča, prav za prav od postaje, je bila takrat, kakor večina drugih ulic, tlakovana z okroglimi kamni, debelimi kakor otroška glava, ki so po mili volji kotanjali cestišče. In tod, v ta klanec, je morala uboga konjska para vleči težko naložene vozove v mesto!

Nasproti kalimegdanskega parka je bila čedna enonadstropna hiša, francosko poslanstvo, takoj zraven pa avstro-ogrski konzulat. Pred temi diplomatskimi poslopji je stala vojaška straža. Pogled na vojaka mi je zaprl sapo. V kmečki srbski noši s kratkim sukničem, z raztrganimi in z umazanimi ovijalkami povitimi hlačami, s pisanimi nogavicami in opankami je stal pred vrati. Glavo mu je pokrivala šubara, visoka kučma iz kozličjega krzna. Puška z dolgim bodalom mu je kar na vrvič visela na ramenu. Takrat še nisem vedel, kako bogato in rodoljubno srce bije pod to siromašno zunanostjo in da je imel vsak odslužen vojak puško kar doma.

Mitrovčan me je opozoril, da so to vojaki tretjega vpoklica, redna vojska da je že v pogibu na fronto. Za te tretjevoklicance ni bilo dovolj vojaških krojev in zato so opravljali službo kar v svojih oblekah.

Prišla sva v kralja Milana ulico. No, tu so hiše bile že lepše, vendar največ dvonadstropne, med njimi dokaj pritličnih. Tudi

dobila enotno vodstvo v osebi dr. Funka. To pomeni, da bo vse gospodarstvo države osredotočeno k enemu samemu cilju: finančno in vojaško okrepitev države. Zadnje sledi katoliškega življenja izginjajo v pomenjenju. — Španska meščanska vojna se približuje svojemu koncu. General Franco je zasedel Barcelono. Zdaj ima v svoji oblasti 16.500.000 prebivalcev, medtem ko imajo republikanci samo še 6 milijonov 500.000, ki pa čedalje bolj kopnijo. Dne 19. julija bo tri leta, kar je vojna, ki so jo izzvali rdečkarji na zahtevo Moskve, Francija s svojo „ljudsko fronto“ jim je pa dajala potuho, prostovoljce, orožje in druge potrebščine. Takrat je pa Italija krepko podprla generala Franca in — z njim zmaga. Zato vsa Italija s Španci vred stavi to veliko zmago, medtem ko je Francija v — hudi zadregi, ker jo Italija pritiska s svojimi zahtevami. Tu se vidi, kako nesrečno roko ima komunizem kamorkoli poseže. — Daljnosežna in izredno pomembna je izjava ameriškega predsednika Roosevelta, češ da so meje Zed. držav Sev. Amerike v Franciji. To je razumljivo, ker tam, kjer je Japonska, prav gotovo ne bo Severne Amerike. — Češko-Slovaška se danes hudo pokori zaradi svoje zveze s Francijo in Sovjetijo. Nemška vojska lahko brez dovoljenja prestopi meje Češko-Slovaške, ki se je zdaj popolnoma naslonila na Nemčijo. — Poljska se je z obiskom nemškega zunanega ministra v Ribbentropa v Varšavi trenutno izmotala iz zagate zaradi Ukrajine, ker je Nemčija obljubila, da brez soglasja s Poljsko ne bo ničesar ukrenila na vzhodu. — Izrednega pomena za Jugoslavijo je obletnica prijateljstva z Bolgarijo. Obisk kralja Borisa v Rimu pripravlja velike dogodke na Balkanu. Gotovo je, da bomo dobili carinsko unijo z Bolgarijo. — V letošnjem letu bomo želi mnogotere spremembe, ki so se sejale dolga leta. Marsikod bodo še pulili plevel mirovnih pogodb; žal, da bo tudi dokaj dobrega pridelka pomandrano.

Poročajo

Mozelj. V nedeljo se je tukaj vršil občni zbor podružnice C in M družbe. Reklo se je, da bo tudi predavanje in smo mislili, da bomo kaj lepega in poučnega slišali iz življenja velikih slovanskih apostolov sv. Cirila in Metoda. Pa smo se motili. Predsednik podružnice g. šol. upravitelj Daqual, ki je brusil v predvolilnem boju pete in jezika za Mačkovo listo, je kar zaokrenil celo zborovanje na . . . polje. Na piko je vzel „posvečeno osebo“, ki naj bi se ji „mlinski kamen navezal na vrat in potopilo v Ribnišico“. Dejal je tudi, češ — ker smo volili dr. Koročca na JRZ listi in so Nemci (kolikor jih je pač bilo) enako volili, — da smo se z Nemci zvezali. Zaradi tega baje imamo v Mozlju nemškega župana in da se zato iz dvorane nemškega „Kulturbunda“ sliši „siegeheilanje“. Glede neke druge „blagoslovljene“ osebe iz Kočevja, kakor se je izrazil, je pa rekel, da bo knjižnica ostala v šoli, češ da je g. prof. Savnik v Ljubljani izjavil, naj tisti — preden se dotakne knjižnice — le pride k njemu, da mu bo že on vest izprašal. Tudi govornik g. Figar je enako bojevito nastopal, se trkal po nekem „plehu“ na prsni in pokazal željo, kako bi rad pljuval (tako govori izobražence!!! Op. ur.) v obraz tisti osebi, ki se je predrznila poleg „Sokola“ ustanoviti v Mozlju še eno društvo (namreč katoliško Prosvetno društvo. Op. ur.) — Živelo katoliško Prosvetno društvo v Mozlju!

H gornjemu poročilu priobčujemo tale odgovor: **Moj odgovor.** Na napade, ki sta jih izvajala govornika na sestanku C. M. družbe dne 29. m. m. v Mozlju na me, odgovarjam s tem, da se je dva dni na to zasadila prva lopata in so zapeli prvi krampi za zgraditev prvega Prosvetnega doma na Kočevskem, ki mu bodo sledili še drugi. Blagoslovitev in otvoritev mozeljskega Prosvetnega doma bo kar najslavesnejša za obletnico prelepega Slovenskega dneva v Kočevju.

K. Škulj.
Op. uredništva. Poročila o tem občnem zboru, . . . smo prejeli z več strani. Vsa se strinjajo v tem, da je bilo vse to zborovanje preračunano izzivanje ka-

toliško usmerjenih Slovencev. Krivdo za to zborovanje ne moremo valiti na narodno-obrambno družbo Cir. in M. v Ljubljani. Gg. Dequal in Figar nosita osebno odgovornost za ta svoj nastop. Morda sta se oba gospoda že naveličala Kočevskega — prosta je pot! Odločno pozivamo Slovence, ki so se dali voliti v odbor, ki mu je g. Dequal predsednik, da izstopijo iz odbora in iz podružničnega članstva. Zlasti to velja za tiste Slovence, ki so člani in odborniki Prosvetnega društva v Mozlju. Tako zahteva čast in možati značaj! Spoštujemo nasprotnike, ki so narodno zavedni in enako cenijo naša prizadevanja zaradi narodne skupnosti, toda kulturno-bojnežem, zdražbarjem in figamožem, dvoživkam, pa odrekamo sploh prostor na tej sveti slovenski zemlji!

Duhovno berilo

Še vtretje moram zaklicati: Vero v družine, če hočete, da bodo srečne! Zlasti družinska oče in mati morata biti polna žive in močne vere — ne samo zato, da kličeta na družino božji blagoslov in da prav vzgajata otroke, marveč še iz drugega vzroka. Poslušajte!

Edvard I., kratj angleški, je dal na petnajst mestih, kjer so pogrebci počivali s krsto njegove soproge Eleonore, ko so jo nesli pokopat v Westminster, postaviti petnajst križev; njihovi ostanki veljajo še danes za čudo krščanske umetnosti. Ganljivo dejanje in vredno tiste žene, ki je 20 let poprej spremljala svojega moža v nevarnostih križarske vojske in z lastnimi ustnicami izsrkala iz njegove rane strap saracenske puščice ter mu tako rešila življenje . . . Toda nekaj drugega je, kar hočem povedati: to namreč, da je na življenjski poti družinskih mater — pa tudi očetov — postavljenih dobro več nego petnajst križev. In še kako velikih včasih, kako težkih! Pridejo skrbi, nesreče, pride pomanjkanje, bolezen, smrt, pridejo težave z otroki, s posli, pride sto in več bridkosti, včasih udarec za udarcem, drug hujši od drugega . . . Kako se vse to prebije? O, prebije se tam, kjer živi vera, da je vsak trenutek nad nami in z nami Bog; da vse vodi in vlada božja previdnost; da njim, ki Boga ljubijo, vse k dobremu pomaga; da tudi trpljenje in težke dni Bog pošilja; da pa je Bog zmerom Oče, ki ljubi — in nam torej tudi s križi in nadlogami le dobro hoče: bodisi da nas z njimi s stranpoti k sebi vrača in očiščuje ali pa vsemu posvetnemu iz naročja trga in čimbolj nase privezuje. Vse se prebije tam, kjer živi z vero močno zaupanje v božjo pomoč in varstvo; kjer živi ljubezen, ki zna bridkosti in trpljenje Bogu darovati; nositi križi zaradi Križanega: tolažiti se z Odrašenikovo od trnja razbolelo glavo, z njegovim od bičanja razmesarjenim telesom, z njegovimi z žebliji prebodenimi rokami in nogami, z vsemi njegovimi božjimi, krvavečimi ranami . . . Kjer pa vsega tega ni, tam seveda zavлада ob težkih urah strah in malodušnost in obup; tam bolečina razdira družine, jih kakor vihar pretresa, jih s kruto silo truje in onesrečuje . . .

Zmerom je sreča v nesreči Bog in njegova resnica in njegova tolažba. Zato bodo tudi v nesreči vsekakor srečne vaše družine, če bodo imele Boga in njegovo resnico in njegovo tolažbo. Amen.

Po dr. M. Opeki.

Loški potok. Sicer ne spadamo med Kočevske Slovence, smo pa njihovi mejaši in bi le radi poudarili, kako prevažen je klic Slov. Straže in „Koč. Slovenca“ vsem Slovincem k skupni slogi in skupni narodni in gospodarski obrambi. Ob zadnjih volitvah smo tudi v naši občini volili po svoji vesti in prepričanju tako, kakor je volila ogromna večina slovenskega naroda. Tudi drvarji so prišli volit v svojo občino. A glej! Volilci, ki so storili svojo državljansko dolžnost po svoji vesti in se vrnili na delo, so že čez nekaj dni dobili obvestilo, da so odpuščeni. In reveži so morali ob dveh po polnoči spraviti svoje reči in romati praznih rok domov v brezposelnost. Ovadil jih je namreč neki ovaduh, sodelavec iz naše občine, da niso volili Mačkove liste! Ali je tak Judež vreden, da se še vrne nazaj na slovensko zemljo?!

Dolenja vas. Kaj bo z medvedom? Banska uprava je sklicala 23. m. m. sestanek v Ljubljano, da se dožene usoda medveda, ki rogovili v naših gozdovih. Sedaj je v več okrajih medved v oblastvenem varstvu, to je nikdo ga ne sme streljati, tudi zakupnik lovišča nima te pravice. Kakor bi se mrcina kosmata zavedala svojih pravic, je zadnja leta tako objestna, da se mora nekaj ukreniti. Medved namreč povzroča na jesen veliko škodo, predvsem na koruzi. Občinski odbor občine Dolenja vas je zaprosil g. bana, naj odredi, da se uniči medved, ki toliko škode napravi kmetiskim pridelkom. G. ban je odredil odstrel dveh medvedov, a nobeden ni padel, ker lovci „niso zadeli“. Ker so od več strani prihajale pritožbe, je banska uprava sklicala razgovor med kmetiskimi zastopniki in med lovskimi pooblaščenici. Razgovor je trajal tri ure, brez končnega sklepa. Kmete so zastopali: odposlanec kmetijskega oddelka banske uprave in zastopnik kmetijske zbornice, občino Dolenja vas pa je zastopal bivši nar. posl. g. Škulj. Vsi ti so zastopali načelo, da je treba bolj varovati kmeta pred medvedom, kakor pa medveda pred strelom. Lovci pa so trdili, da je medved posebna prirodna znamenitost za naše kraje. Zato se mora po njihovem predlogu varovati medved še šest let. Zastopniki kmeta so torej zahtevali, naj se kmetu povrne prav vsa škoda, ki jo mrcina napravi. Iz naših krajev se je bil priklatil v kamniški okraj medved, ki je napravil v ovčji čredi zelo veliko škodo, zato so ga bili pobili. Tam medved ni zavarovan. Lovci pa zahtevajo, da se zavaruje zlasti v kočevskem okraju. Medvedja družba šteje v teh krajih 20 kosmatincev, so pa, ki trdijo, da jih je vsaj še enkrat toliko. G. Škulj je predlagal, da se v kočevskem okraju medved izloči iz varstva, zakupnik lova pa naj škodo plača. Kdor hoče medveda ohraniti, naj poravnava za njim njegova zlodejstva na polju. Ker do sklepa ni prišlo, se bo razgovor še nadaljeval. Prav bi bilo, da se kraji, kjer medved posebno uničuje polja, zglasijo z dopisi v našem listu ali pa s poročili kmetijski zbornici.

Pišejo

Washington in Vatikan. „Česke Slovo“ prinaša zelo zanimive ugotovitve, da je amerikanizem našel skupna moralna tla za tesno sodelovanje s katolicizmom. V državi, kjer se seje parlamenta začinjajo z molitvijo in kjer se v južnem delu pri Mehikem zalivu v hotelih opravlja pri jedi skupna molitev, se ne more podčenejevati nova moč, ki sodeluje na preporodu Amerike. — K temu dodajemo mi, da Chamberlainov obisk ni bil brez pomena v Vatikanu. Tudi francoska javnost upira oči v Vatikan. So pa taki, ki so bili v Rimu, pa se vatikanska vrata niti na trkanje niso odprla. Tudi mi pozdravljamo te velike moralne uspehe Vatikana. Krščanstvo je edino, ki bo dalo svetovnemu pomirjenju pravo vsebino!

O „naprednjaštvu“ pravi „Hrv. dnevnik“ med drugim tudi tole: Časi „naprednjaštva“ so že davno minili. Nič ni usodnejše, kakor brezobzirno podirati vrednote, na katerih je bila vsa družba skozi stoletja zgrajena. Toda tem ljudem je bila v napotje naša narodna orientacija in so iz nas hoteli napraviti nekaj novega, kakor bi bili narodi ametne tvorbe . . . Kam je privedla politika teh naših nekdanjih „naprednjakov“, ni potrebno razlagati . . . Ostaja objektivno dejstvo, da je njihovo delo mnogo škodovalo narodni stvari. To so ljudje, ki s svojimi idejami spadajo v preteklost. Niti njih, niti njihovih idej ne more nihče več oživiti.

Novice

Ljudska posojilnica v Kočevju se bo te dni preselila v hišo g. Herbsta, nasproti Mestne hranilnice, kjer je prej bila notarska pisarna.

Kinoobiskovalce opozarja dravska finančna direkcija, da morajo zasesti svoja mesta v kinu po označbi na vstopnicah, sicer bo kazni.

Javna dražba naslednjih nepremičnin mestne občine Kočevje bo 8. t. m. pri tukajšnjem sodišču, in sicer: vsa zemljišča, mestni gozd, travniki in njive, mestna hiša (prejšnja stara šola), mestno kopaljšče, mestni mlin z vodno

pravico in turbino. Cenilna vrednost je 5 milijonov 59.393 din, izključena cena pa 3 milijone 710.596 din. Zemljišča in hiše se bodo prodali tudi posamez. — Tudi „Dijaški dom“ se svoji usodi ne bo mogel izogniti. Svoječasno se je zanj zanimala Salezijanska družba; z njo bi slovenska stvar mnogo pridobila. Nemški redovi, ki se izseljujejo iz Nemčije, pa na Kočevsko nikakor ne spadajo. — Dne 24. t. m. bo javna dražba hiše št. 76 v Šalki vasi. — Slovenci, ne zamudite teh priložnosti!

Obrtniško bolniško in starostno zavarovanje, tako željno pričakovano, je končno pred svojo rešitvijo. Vsa obrtniška društva in združbe bodo dobila načrt tega zakona v pretres. Ko vlada dobi mnenje obrtnikov, bo zavarovanje zakonila z uredbo, ki bo stopila v veljavo z dnem 1. januarjem 1940.

Delavstvo v Kočevju, ki v tem času kaj slabo zasluži, se pritožuje, da ne dobi potrebne količine koruze po znižani ceni. Nekaj jo je občina sicer razdelila, toda veliko manj, kakor so jo naročili. Pravijo tudi, da je bila koruza še neposušena in zato plesni. Želijo, naj bi „Slovenska Straža“ v tem oziru kaj ukrenila.

Obisk vlomilcev, v nekaj mesecih že drugi, bo menda zdaj poučil hlapca v gostilni Schlei-mer, da je bolj varen denar v hranilnici, kakor pa pod zglavjem.

V francoskih političnih krogih je svoječasno veliko vznemirjenje povzročila vest, češ da namerava praška vlada objaviti imena uglednih političnih osebnosti v Parizu, ki so po dr. Beneševi odredbi prejemale velike vsote iz češko-slovaškega tajnega fonda in na ta način prodajali življenje francoskega vojaka. Da se prepreči ta mednarodni skandal, so francoski delničarji kar na hitro odstopili praški vladi vse delnice Škodovih zavodov, kakor se zdaj v javnosti utemeljuje nenavadno gladka nacionalizacija teh velikih tovarn orožja v Plznju. Ker pa so prepisi imen teh kompromitiranih francoskih politikov že prej prišli v Berlin, si praška vlada zdaj lahko umije roke, če nemško časopisje načne to vprašanje.

Razglednik

Strahovit potres je divjal v republiki Chile v južni Ameriki. Računajo, da bo število mrtvih doseglo 100.000. Glavno mesto Concepcion je popolnoma razdejano. Z letali in z avtomobili liče na pomoč zdravniki in vojaštvo, ki razdeljuje hrano in zdravila preostalim in ranjenim.

Železna garda v Romuniji je začela z atentati, da se polasti oblasti, toda vlada je hitro in na kratko napravila konec.

Irski ustrahovalci na Angleškem še vedno strašijo z bombami. Policija jih je nekaj polovila, pa ne bo dosti opravila, če je res 100.000 zarotnikov, kakor pravijo.

Draginja v Bolgariji čedalje bolj narašča. Ta izredni pojav zaskrbljuje javnost in parlament. Povprečno je draginja že narasla za 30%. Najdražji je fižol, ki se je podražil od 7 kar na 20 levov za kg. Zelo drago je svinjsko-meso, enako tudi jajca. Nič čudnega, če se je pa lani izvozilo iz Bolgarije v Nemčijo kar 50.000 prešičev in na stotine vagonov kokoši. Tudi

goveje živine je čedalje manj. Upadek zadnjih let se računa na pol milijona govejih repov, kar pomeni čisto zgubo poldrug milijarde levov.

Berač milijonar. Te dni je v Braili v Romuniji umrl berač Dumitru Jonescu, ki je zapustil mestu šest milijonov lejev v dobrodelne namene. Dokler je mogel, je strgan in lačen prosjačil od hiše do hiše in si niti na smrtni postelji ni privoščil drugačen, kakor beraški konec, da bi revežem po smrti pomagal.

Stotisoč delavcev iz Češko-Slovaške bo dobilo zaposlitev v Nemčiji v zmislu sporazuma med praško in berlinsko vlado.

Gospodarske vesti

Kaj sem pridobila v gospodinjskem tečaju?

Pod tem naslovom bomo priobčevali odgovore deklet, ki so obiskovale kmetijsko-gospodinjski tečaj v Mozlju. Sestavkov ne bomo preveč popravljali. Naj tudi širša javnost vidi, da slovenska dekleta v kočevarskih vaseh krepko držijo slovensko govornico tudi v pisani besedi. Vsa čast jim! One so naš ponos in naš up!
— Op. ur.

S težkim srcem sem se namenila v tečaj. Zelo težko sem se privadila misliti. A najtežje vseh težav je bilo, privaditi se snagi in redu. Ker na red prej nisem bila vajena, so bili prvi dnevi zame bridke ure, ker sem vse to gledala nekako v strahu. Zelo sem vesela, da sem šla v tečaj. Ker v tečaju sem se naučila mnogo, mnogo za življenje potrebnih stvari. Sedaj po tečaju pa se je začelo zame novo življenje. Sedaj gledam v svet čisto drugače, kakor sem ga pred tečajem.

Prvi teden sem bila v sobi, kjer smo šivale. Prinesla sem od doma stare raztrgane nogavice, ki so ležale celo leto na podstrešju, pa sem jih prinesla doli — oprala in prinesla v šolo, in vse lepo zakrpala. Prej je bil oče zmerom hud, zakaj nosim v šolo tako raztrgano, da se to ne splača krpiti. Sedaj je pa vesel, da mu ni treba novih kupovati.

Ravno tako je bilo z bratovo srajco, ki skoraj ni več imela rokava, pa sem jo še precej čedno sešila. S starim se prihrani novo, mora biti moje geslo.

Naslednji teden pa sem prišla v kuhinjo. Vsaka stvar je morala imeti svoje mesto. Mi pa tega nismo bile vajene, smo po kuhinji razmetale tako, da je bila ena skleda na omari, drug lonec je bil zopet pod mizo, krožnik na mizi, valjar na zaboju itd. Tako je bilo videti, da bi gospa morala stokrat obupati nad nami. No, sedaj proti koncu tečaja pa že vem, kam spada kaka stvar.

Doma si bom uravnala tako, da bo vsaka stvar imela svoj določen prostor. Ne tako, kakor n. pr. prej je bila krtača za ribanje enkrat pod štedilnikom, drugič pa zopet na nizki omari. Potem sem pa vzela v roko kladivo in žebelj — in zdaj ima krtača svoje mesto.

Pri pometanju ni bilo nič boljše. Sedaj bom pometala drugače, tako da bom najprej z vlažno cunjico prah obrisala, potem pa šele z metlo pometla. Tako bom ravnala, ko bom enkrat samostojna gospodinja.

Prej, doma, so bila drva samo tako zmetana pod štedilnikom, da je bilo zmerom vse polno smeti po tleh, potem pa sem naprosila brata, naj mi zaboj skupaj zbije, in danes imam manj pospravljanja in drva mi ni treba stokrat hoditi iskat.

Kuhali so pa takole: Enkrat so bili žganci in zelje, pa spet krompir in zelje itd., to je šlo celo leto po vrsti.

Sedaj bom pa tako, kakor sem se naučila v tečaju. Sicer bo malo več stalo, a zato bo pa okusnejše, kakor je bilo prej.

Jedilnik bom sestavljala tako, da bodo v njem vse redilne snovi, ki so potrebne za življenje. Človek, ki mnogo dela, mora imeti močno hrano. Če je imel kdo kako rano, smo mu kar s kako cunjico zavezali rano, pa je bilo dobro. Sedaj smo si pa v šoli napravile obveze iz starih cunj ter dobro prekuhale in če bom videla kje ranjenega človeka, mu bom rano, če je bolj nevarna, najprej razkužila, potem mu jo bom pa prevezala tako, kakor sem se naučila.

Vzgojeslovje me je jako zanimalo ter o tem nisem še nikoli nič slišala. In prišla sem do tega, da nas doma ne vzgajajo prav. Svojega otroka bom vzgajala tako, kakor sem se naučila.

Prej nisem nikdar pomislila na to, kako naj se vedem, če imamo obisk. Sedaj pa dobro vem, da moram biti proti gostu prijazna in neprisljena. Kdor se lepo vede, je priljubljen v vsaki družbi.

Mlekarstvo je predmet, ki me jako zanima. Prej sem molzla z dvema prstoma. Sedaj bom pa s celo roko, krepko, da se bo mleko penilo. Pri mlekarstvu bom pazila na snago.

Perutinarstvo me je tudi zelo zanimalo. Čudno se mi je zdelo, zakaj naše kokoši nič ne nesejo. V tečaju sem se naučila, kako se pravilno hranijo kokoši. Zato niso naše kokoši nič nesle, ker niso bile prav hranjene in slaba pasma. Drugo leto bom pa poskrbela, da dobim boljše pasmo, kakor sem jo imela doslej.

Naš vrt bom uredila tako.

Najprej bom prosila očeta za košček vrta in vrt bom uredila v gredice. Tu bom sadila razno zelenjad, da mi ne bo treba, ko kuham kosilo, na njivo. Brata bom naprosila, da mi bo napravil vrtno utico, okoli nje bom pa nasadila divjo vinsko trto. Ob poletni vročini bomo šli malo hladit se v seneo.

Pri negi dojenčka smo se učile o pravilnem povijanju in o pravilni hrani za dojenčka. Ko bom šla služiti, ali pa če bom doma, da bom znala pravilno negovati otroka.

To sem se naučila v tečaju.

S sadjarstvom se ne bom mnogo ukvarjala, ker mi tega ne dajo moji bratje, ki imajo veliko veselje z njim. Pač pa bom skrbela, da bo vse v kleti, kamor spravljamo sadje, snažno in zračno.

V tečaju sem se naučila mnogo koristnega. Nikdar se ne bom kesala, zakaj sem šla v šolo. Gospodinjski tečaj priporočam vsem dekletom.

M. O.

Odda se za nizko najemnino

lokal nasproti cerkve v Kočevju. Poizve se v Ljudski posojilnici v Kočevju.

Prosvetno društvo v Kočevju

privedi v nedeljo dne 5. t. m. v dvorani na Trdnjavi veseloigro „KROK PO RECEPTU“. Začetek ob 4. uri popoldne. Cene kakor navadno.

Naša čisto domača zavarovalnica za vse vrste zavarovanj je edinole

Vzajemna zavarovalnica v Ljubljani

Požar - Življenje - Posmrtnina - Doba - Starostna preskrba - Avtomobili - Vlomska tatvina - Nezgode - Jamstvo - Steklo - Zvonovi. — Člani prejemajo mesečnik „Našo moč“.

Ljudska posojilnica v Kočevju

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

sprejema hranilne vloge in jih obrestuje najbolje, daje posojila proti zastavi ali poroštvo.

Za varnost jamči neomejeno poroštvo njenih članov in lastno premoženje.

Zveza lesnih domačih obrti

r. z. z. o. z.

trgovski oddelek v Sodražici

Prodaja na debelo in na drobno vse vrste lesnih izdelkov za gospodarstvo in gospodinjstvo kot tudi razne igrače.

Cenik na razpolago.

Cene zmerne in solidne.